

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Полтавський державний педагогічний університет ім. В.Г.Короленка

Факультет філології та журналістики

Кафедра англійської філології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

_____ “ _____ ” _____ 200__ року

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО СПЕЦФІЛОЛОГІЇ

для студентів 1 курсу

напряму підготовки 0203 Гуманітарні науки

заочної форми навчання

Полтава – 2009

УДК 811.11 (073)

ББК 80р30

Вступ до спецфілології. Програма навчальної дисципліни. – Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г.Короленка, 2009. – 12 с.

Розробник – *Т.В.Луньова*, кандидат філологічних наук, завідувач кафедри англійської філології.

Рецензенти:

Баландіна Н.Ф., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри загального і слов'янського мовознавства та журналістики Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г.Короленка;

Сирота Ю.О., канд. філол. наук, доцент кафедри перекладу Полтавського інституту економіки і права ВМУРоЛ “Україна”.

Затверджено вченою радою Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г.Короленка.

Протокол № 3 від “29” жовтня 2009 р.

Опис предмета навчальної дисципліни

Курс: Підготовка (бакалаврів, магістрів, підвищення кваліфікації)	Напрямок, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість годин: 72 Тижневих годин:	<p><i>Напрямок:</i> 0203 Гуманітарні науки</p> <p><i>Спеціальності:</i> 6.020203. Філологія. Мова та література (англійська), 6.020203. Філологія. Мова та література (німецька)</p> <p><i>Освітньо- кваліфікаційний рівень:</i> бакалавр</p>	<p>Обов'язкова</p> <p>Рік підготовки – 1</p> <p>Семестр – 1</p> <p>Лекції – 6 годин Семінари – 2 години Самостійна робота – 32 години Індивідуальна робота – 32 години Вид контролю – екзамен</p>

Мета курсу – забезпечити опанування студентами ключовими поняттями, термінами та концепціями германістики, а також та знаннями про фонетичні та граматичні особливості германських мов.

Курс **“Вступ до спецфілології”** належить до дисциплін пропедевтичного циклу й закладає основи теоретичного розуміння мовних явищ. Вивчення курсу забезпечує необхідне підґрунтя для сприйняття теоретичних мовознавчих дисциплін, розуміння принципів та закономірностей функціонування мови, що є невід’ємною передумовою професійного практичного володіння іноземною мовою

Предметом вивчення дисципліни є ключові поняття, категорії, терміни й концепції германістики, а також фонетичні та граматичні особливості германських мов.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- вивчення основних понять, категорій та концепцій сучасної германістики;
- формування навичок коректного оперування термінологічним апаратом германістики;
- набуття знань про фонетичні та граматичні особливості германських мов;
- набуття знань про культурну специфіку давніх германців;
- ознайомлення з сучасними теоріями та гіпотезами в царині германістики;
- розвиток умінь етимологічного, семантичного та граматичного аналізу;
- формування навичок аналітичного, теоретико-узагальнюючого та теоретико-систематизуючого підходів до мови.

Основні вимоги до знань та вмінь студентів

Опанувавши дисципліною, студенти повинні:

знати:

- основні поняття, категорії та концепції сучасної германістики;
- основні факти з історії давніх германців;
- основні мотиви міфології давніх германців;
- спільні та відмінні риси античних та давньогерманських міфів;
- ключові концепти культури давніх германців;
- типи письма давніх германців;
- фонетичні особливості індоєвропейської мови;
- фонетичні особливості спільногерманської мови;
- граматичні особливості індоєвропейської мови;
- граматичні особливості спільногерманської мови;
- історичні процеси в розвитку германських мов;
- місце германських мов у генеалогічній класифікації мов.

уміти:

- коректно оперувати термінологічним апаратом германістики;
- охарактеризувати та порівнювати різні концепції та підходи;
- розв'язувати етимологічні задачі;
- здійснювати етимологічний, семантичний та граматичний аналізи.

ТЕМА 1. ГЕРМАНІСТИКА ЯК НАУКА

Германське мовознавство: предмет вивчення, завдання, зв'язки з іншими мовознавчими дисциплінами, галузі германістики. Порівняльно-історичний метод. Германська група мов. Джерела відомостей про давніх германців. Класифікація давньогерманських племен.

Тема 2. Культура давніх германських племен

Особливості суспільного ладу та способу життя давніх германців. Найважливіші події в історії давніх германців і германських держав. Ключові концепти культури давніх германців. Міфологія давніх германців та християнізація. Космогонічні та есхатологічні міфи давніх германців. Структура світу в уявленнях давніх германців. Боги германців. Порівняльна характеристика античної та германської міфології.

Тема 3. Германська писемність

Рунічне письмо. Готське письмо. Латинське письмо.

Тема 4. Спільноіндоєвропейські риси германських мов

Основні риси фонетичної системи спільноіндоєвропейської мови. Спільноіндоєвропейські риси фонетичної системи германських мов. Основні риси морфологічної системи спільноіндоєвропейської мови. Спільноіндоєвропейські риси морфологічної системи германських мов.

Тема 5. Фонетичні особливості германських мов

Наголос у германських мовах. Система голосних у германських мовах: короткі голосні; довгі голосні. Комбінаторні зміни голосних у германських мовах: поняття комбінаторних змін у германських мовах, монофтонгізація, дифтонгізація, умлаут. Аблаут. Система приголосних у германських мовах.

Зміни приголосних у германських мовах: перший пересув приголосних, закон Вернера, другий пересув приголосних, третій пересув приголосних, гемінація приголосних, ротацізм.

Тема 6. Морфологічна система германських мов

Іменник у германських мовах: морфологічна структура імені, категорії іменника, типи основ. Займенник у германських мовах. Прикметник у германських мовах: становлення прикметника як окремої частини мови, категорії прикметника, відмінювання прикметників. Числівник у германських мовах. Прислівник у германських мовах. Граматичні категорії особових дієслів: категорія особи та числа, категорія часу, категорії способу, стану і виду. Морфологічна класифікація дієслів: сильні дієслова, слабкі дієслова, претерито-презентні дієслова. Неособові форми дієслова в германських мовах.

СТРУКТУРА КУРСУ

	Кількість годин, відведених на:					
	Лекції	Семинарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійну роботу	Індивідуальну роботу	
<i>Настановча сесія</i>						
1. Германістика як наука	2			4	11	
2. Культура давніх германських племен	2			2		
<i>Міжсесійний період</i>						
3. Германська писемність				4	21	
4. Спільноіндоєвропейські риси германських мов				6		
<i>Навчально-екзаменаційна сесія</i>						
5. Фонетичні особливості германських мов		2		8		
6. Морфологічна система германських мов	2			8		
Усього годин	6	2		32	32	

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема	К-сть годин
1	Фонетичні особливості германських мов	2

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Тема	К-сть годин
1	Германські мови в генеалогічній класифікації мов	2
2	Законспектувати статтю з питань давньогерманської етимології	2
3	Найважливіші події в історії давніх германців і германських держав	2
4	Германська писемність	4
5	Спільноіндоєвропейські риси германських мов	4
6	Законспектувати статтю з актуальних питань вивчення спільноіндоєвропейських рис германських мов	2
7	Фонетичні особливості германських мов	4
8	Виконати вправи з посібника Левицький В.В., Кійко С.В. Практикум до курсу “Вступ до германського мовознавства”. — Вінниця: Нова книга, 2003.	4
9	Виконати вправи з посібника Левицький В.В., Кійко С.В. Практикум до курсу “Вступ до германського мовознавства”. — Вінниця : Нова книга, 2003.	8

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Тема	К-сть годин
1	Написати реферат на одну із запропонованих тем та підготуватися до його презентації	20
2	Порівняльний аналіз германського та античного (давньогрецького і давньоримського) пантеонів богів	4
3	Германські мови в сучасному світі	4
4	Роль англійської мови в контексті глобалізації	4

Орієнтовні теми для рефератів:

Історія становлення германістики.

Українська германістика: історія та сьогодення.

Розвиток порівняльно-історичного методу.

Сучасна англістика.

“Беовульф” як джерело відомостей про давніх германців.

“Старша Едда” як джерело відомостей про давніх германців.

Велике переселення народів: сучасні інтерпретації.

Історія давньогерманських держав.

Доля в уявленнях давніх германців.

Час і простір в уявленнях давніх германців.

Давні германські міфи в романах Дж.Р.Р.Толкієна.

Феномен реміфологізації в сучасній культурі.

Основні мотиви міфів давніх германців.

Цикл міфів про короля Артура.

Давньогерманські міфи і сучасна культура.

Етимологія як скарбниця міфів.

Інтерпретація значення германських рун.

Слов’янські руни: гіпотези і свідчення.

Роль готського письма в культурі та науці.

Готські писемні пам’ятки.

Руни в сучасному світі.

Письмо в епоху цифрових технологій.

Гіпотеза про батьківщину індоєвропейців.

“Глоттальна” теорія та реконструкція індоєвропейської фонологічної системи.

Аблаут в індоєвропейських мовах.

Становлення майбутнього часу в германських мовах: концептуальні та структурно-граматичні аспекти.

Становлення перфектних форм в германських мовах: концептуальні та структурно-граматичні аспекти

Критерії оцінювання

2 бали – незадовільне виконання завдань;

3 бали – виконання завдань з суттєвими помилками: суттєві неточності в усній відповіді на теоретичне питання, суттєві помилки в самостійно виконаних вправах; низький рівень аналітичності в підготованому рефераті; 3 помилки в контрольних роботах;

4 бали – виконання завдань з незначними помилками: неточності в усній відповіді на теоретичне питання, незначні помилки в самостійно

виконаних вправах; незначний рівень аналітичності в підготованому рефераті; 2 незначні помилки в контрольних роботах.

5 балів – повне і правильне виконання завдань: вичерпна усна відповідь на теоретичне питання, яка засвідчує розуміння студентом обговорюваної проблеми; повне письмове виконання вправ; самостійне написання й оформлення реферату згідно з вимогами; а також повна й правильна відповідь на питання контрольних робіт (допускається одна незначна помилка).

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:

Методичні рекомендації, презентації до лекцій в PowerPoint.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Арсеньєва М.Г. Введение в германскую филологию / Арсеньєва М.Г., Балашова С.П. и др. — М., 1980.

Гуревич А.Я. Категории средневековой культуры / Гуревич А.Я. — М.: Искусство, 1984.

Жлуктенко Ю.О. Вступ до германського мовознавства / Жлуктенко Ю.О., Яворська Т.А. — К. : Вища шк., 1974.

Левицький В.В. Вступ до германського мовознавства / Левицький В.В. — [2-ге вид., доп.]. — Вінниця: Нова книга, 2006.

Левицький В.В. Основи германістики / Левицький В.В. — Вінниця: Нова книга, 2008.

Левицький В.В. Практикум до курсу “Вступ до германського мовознавства” / Левицький В.В., Кійко С.В. — Вінниця : Нова книга, 2003.

Маньков А.Е. Происхождение категории рода в индоевропейских языках / А. Е. Маньков // Вопросы языкознания. — 2004. — № 5.

Мифы народов мира. Энциклопедия: В 2 т. / Гл. ред. С.А.Токарев. — М.: Большая Российская энциклопедия, 1998.

Реформацкий А.А. Введение в языкознание / Реформацкий А.А. — М., 1998. — С.411-443.

Топорова Т.В. Отражение архетипов начала и конца в древнегерманской культурной традиции / Т. В. Топорова // Литературный язык и культурная традиция. — М., 1994. — С. 200-215.

Успенский Ф.Б. Новый взгляд на этимологию древнескандинавского названия Киева *Kønungardr* (по поводу статьи Э.Мелин) / Ф. Б. Успенский // Вопросы языкознания. — 2008 — № 2 — 73-81.

Додаткова

Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language / Crystal David — [2-nd ed.] — Cambridge : Cambridge University Press, 2005.

Бомхард А.Р. Придыхательные смычные в праиндоевропейском / А. Р. Бомхард // Вопросы языкознания. — 1992. — № 2. — С. 48-56.

Борщевський С.В. Доіндоевропейські субстрати слов'янських та германських мов у світлі новітніх наукових досліджень / С. В. Борщевський // Мовознавство. — 2008. — № 4-5. — С. 65-70

Бурковський І.З. Праиндоевропейська система інфіксації у світлі дотеперішніх досліджень / І. З. Бурковський // Мовознавство. — 2007. — № 2. — С. 17-25.

Васько Р.В. Сполучуваність первинних фонологічних одиниць у системі консонантизму давньогерманських мов / Р. В. Васько // Мовознавство. — 2007. — № 6. — С. 48-53

Гуревич А.Я. Средневековый героический эпос германских народов / А. Я. Гуревич // Библиотека всемирной литературы. Серия первая. — Т. 9. Беовульф. Старшая Эдда. Песнь о Нибелунгах. — М., 1975. — С. 5-26.

Задорожний Б.М. Порівняльна фонетика і морфологія готської мови / Задорожний Б.М. — Львів : Вид-во Львів. Ун-ту, 1960.

Красухин К.Г. Аспекты и времена праиндоевропейского глагола. Часть II: Аорист и имперфект древнегреческого глагола / К. Г. Красухин // Вопросы языкознания. — 2007 — № 4 — С. 8-36.

Кушнерик В.І. До проблеми фоносемантичних явищ та універсалій у германських та слов'янських мовах / В. І. Кушнерик // Мовознавство. — 2008. — № 4-5. — С. 119-125

Левицкий В.В. Аномальный аблаут в индоевропейском и германском / В. В. Левицкий // Вопросы языкознания. — 2004. — №3.

Лингвистический энциклопедический словарь. / Гл. ред. В.Н.Ярцева. — М. : Сов. энциклоп., 1990.

Маковский М.М. Индоевропейский корень: Формы и значения / М. М. Маковский // Вопросы языкознания. — 2002. — №3.

Маковский М.М. Мифопоэтика письма в индоевропейских языках / М. М. Маковский // Вопросы языкознания. — 1999. — №5.

Маковский М.М. Мифопоэтические этюды / М. М. Маковский // Вопросы языкознания. — 2007. — №2.

Маковский М.М. Семиотика языческих культов / М. М. Маковский // Вопросы языкознания. — 2002. — №6.

Мейе А. Введение в сравнительное изучение индоевропейских языков / Мейе А. — М.-Л., 1938.

Мейе А. Основные особенности германской группы языков / Мейе А.— М., 1952.

Пауль Г. Принципы истории языка / Пауль Г. — М., 1960.

Подгайська І.М. Семантична еволюція індоєвропейського кореня *dem-/dom- «будувати» у давньоанглійській мові / І. М. Подгайська // Мовознавство. — 2007. — № 6. — С. 69-77.

Пономаренко В.П. Історичні та сучасні тенденції розвитку категорії звертання в індоєвропейських мовах / В. П. Пономаренко // Мовознавство. — 2008. — № 4-5. — С. 92-100.

Прокош Э. Сравнительная грамматика германских языков / Прокош Э. — М. : Изд-во иностранной л-ры, 1954.

С.В.Иванов *Кто отведал жизни и не увидит смерти?* (Замечания об одном формульном выражении в среднеирландском) / С. В. Иванов // Вопросы языкознания. — 2008 — № 1 — С. 130-133.

Сорокина Е.А. К реконструкции древнегерманского института «свободный» — «зависимый» / Е. А. Сорокина // Вопросы языкознания. — 2008 — № 5 — С. 103-115.

Стеблин-Каменский М.И. История скандинавских языков / Стеблин-Каменский М.И. — М.-Л., 1960.

Топорова Т.В. О древнеисландских формулах хаоса и конца мира и их индоевропейских соответствиях / Т. В. Топорова // Вопросы языкознания. — 1994. — № 4. — С. 48-51.

Топорова Т.В. Язык и стиль древнегерманских заговоров / Топорова Т.В. — М., 1996.

Шервуд Е.А. От англосаксов к англичанам / Шервуд Е.А. — М., 1988.

Шмидт К.-Х. К концепции сравнительно-исторического анализа кельтского словаря / К.-Х. Шмидт // Вопросы языкознания. — 2007. — №1.

